

Άλλοι καιροί «Θα μιλήσουμε τέλος θα γίνει ό,τι πει ο Σόιμπλε»

Media: ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 1,10-12 **Published at:** 31-12-2023
Author: **Surface:** 3302.35 **Circulation:** 32170
Subjects: cm²

Άλλοι καιροί «Θα μιλήσουμε όλοι και στο τέλος θα γίνει ό,τι πει ο Σόιμπλε»

Οι μαρτυρίες μιας εποχής για τον «Mr Austerity», οι μνήμες και η αποτίμηση από τους Ευάγγελο Βενιζέλο και Γιάννη Στουρνάρα.

Δήμητρα Κρουστάλλη
→ ΣΕΛ. 10-12

18/9/1942
Γεννήθηκε στο Φράιμπουργκ, το μεσαίο από τα τρία παιδιά του φορολογικού συμβούλου και πολιτικού Καρλ Σόιμπλε και της Γκέτρουντ Γκέρνινγκ.

1961-1971
Ολοκλήρωσε σπουδές στη νομική και στα οικονομικά σε Φράιμπουργκ και Αμβούργο, έλαβε την άδεια άσκησης δικηγορίας και διδακτορικό στα νομικά.

Οι σταθμοί της ζωής του

Αποτίμηση

«Θα μιλήσουμε όλοι και στο τέλος θα γίνει ό,τι πει ο Σόιμπλε»

Της Δάμπτρας Κρουστάλλιν

Αν η ιστορία της ελληνικής κρίσης χρέους είχε δράκο, αυτός θα ήταν αναμφίβολα ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε. Ο πανίσχυρος υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας, που οι ομολογίες του παραδέχονταν ότι «θα μιλήσουμε όλοι και στο τέλος θα γίνει ό,τι πει ο Σόιμπλε», δεν είχε φολιδωτό δέρμα, δεν έβγαζε φωτιά από τα ρουθούνια και δεν πετούσε. Είχε όμως μια αδιαπέραστη ιδεολογική εμμονή στη λιτότητα, η ωμότητα και ο κυνισμός του κατάκαιαν τις προσπάθειες συμβιβασμού και το αναπνικτικό αμαξίδιό του αντί να τον μειώνει τον ανύψωνε, καθώς πληθιοζαζε στρατηγικά τόσο κοντά τους ισχυρούς ονομιολίτες του που τους ανάγκαζε να σκυθύνονταν προς το μέρος του, σαν να τον προσκυνούν.

«Ο κύριος Λιτότητα»

«Mr Austerity». Η πολιτική παρακαταθήκη του αποβίβισαντος σε ηλικία 81 ετών Σόιμπλε συμπυκνώθηκε σε δύο λέξεις, «Ο κύριος Λιτότητα», οι οποίες κρύβουν πίσω τους την αποτυχία της ΕΕ να αντιμετωπίσει έγκαιρα και αποτελεσματικά την οικονομική κρίση που μετανάστευσε ταχύτατα από την Αμερική της Lehman Brothers και των δομημένων ομολογιών. Η οικονομική πανδημία που εξαπλώθηκε στις αγορές του πλανήτη αντιμετώπιστηκε στην Ευρώπη ως αποτυχία του ξεαλωμένου Ντόου. «The party is over» διακήρυξε ο τότε πρόεδρος της Κομισιόν Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ. Ο ευρωπαϊκός Νότος είχε πράγματι τις ευθύνες του, όμως άλλες τόσες είχε και η Κομισιόν του Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο, ο οποίος ποτέ δεν νοιώθηκε να τραβήξει το καλινάρι όσο ήταν καιρός

Ο πρώην υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας που έγινε συνώνυμο της αυστηρής λιτότητας και «κακός δαίμονας» της Ελλάδας στα χρόνια της κρίσης - Οι ιδεολογικές εμμονές, ο κυνισμός και οι αφόρητες πιέσεις στους έλληνες πολιτικούς

και κανένας δεν του ζήτησε τα ρέστα. Η Ελλάδα μετατράπηκε στο «μαύρο πρόβατο» και στον «κακό μαθητή» της ΕΕ και έπεται σε πεδίο πειραματισμού για τα μέτρα που με δυσκολία και καθυστέρηση λάμβανε η Ευρώπη. Και ο Σόιμπλε έγινε ο κακός της δαίμονας.

Από την τραγωδία...

Πριν συμβούν όλα αυτά, ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε ήταν μια χαρισματική φυσούρα της γερμανικής πολιτικής σκηνής, βαθιά φιλοευρωπαϊκός και δημοκράτης. Το 1969 εντάχθηκε στο CDU, στην Ομοσπονδιακή Βουλή εισήλθε το 1972, έγινε το μακροβιότερο μέλος της και για 51 χρόνια πέρασε από όλες τις θέσεις κύρους και ευθύνων εκτός από μία, του καγκελάρου, παρότι θεωρούνταν ο επικρατέστερος διαδοχός του Κολ. Ωστόσο η μοίρα, με τη μορφή ενός ψυχικά διαταραγμένου με καραμπίνα, τον καθήλωσε στο αναπνικτικό καροτσάκι, παράλυτο από τη μέση και κάτω, εννέα ημέρες μετά την 3η Οκτωβρι-

ου 1990, όταν τέθηκε σε ισχύ «το αποκορύφωμα της καρτέρας του» όπως πίστευε. Ήταν η Συνθήκη για την Επανενώση της Γερμανίας, την οποία ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε είχε συνυπογράψει ως υπουργός Εσωτερικών μαζί με τον ανατολικογερμανό ομολόγο του Γκίντερ Κράουζε στις 31 Αυγούστου 1990.

...στον θρίαμβο

Ο προσωπικός του θρίαμβος σηματοδότηκε από την κατοπινή τραγωδία που θα λυγίσει και σίδερα. Και ίσως θα έπρεπε να είχαν βγάλει όλοι τα συμπεράσματά τους για τον χαρακτήρα του όταν μερικές εβδομάδες μετά το τρομοκρατικό χτύπημα επέστρεψε στο πόστο του ξεκαθαρίζοντας ότι η καρτέρα του δεν είχε τελειώσει ακόμη. Συνέχισε να υπηρετεί τη χώρα του σε κορυφαίες θέσεις για τα επόμενα τριάντα χρόνια, σπρώχνοντας πεισματικά μόνος του τις ρόδες στο αναπνικτικό αμαξίδιο, χωρίς να κρατήσει καμία στη μαθητευόμενη του, Ανγκελα Μέρκελ, η οποία τον προεπάρασε στον δρόμο για την εξουσία. Αλλιώς, ο Σόιμπλε δεν έχασε ποτέ την ισχύ του και η Μέρκελ δεν διαφώνουσε ποτέ μαζί του, ειδικά όταν το θέμα ήταν η Ελλάδα, η οποία ούμφωνα με την καγκελάρια έπρεπε οπωδήποτε να κάνει τα μαθηματά της προκειμένου να προβιβαστεί.

Στη διάρκεια της ελληνικής κρίσης η Μέρκελ ήταν η Μέρκελ, η προτεοτάντισσα κόρη ενός ανατολικογερμανού πάστορα, αρνητική αρχικά με τη διάσωση της Ελλάδας, η οποία παρέμεινε αυστηρή με τον μητρικό τρόπο που οι Έλληνες μετά τους Γερμανούς έμαθαν να τον αποδέχονται περισσότερο ως γενικό και λιγότερο ως πολιτικό. Παράδειγμα, ο Αλέξης Τσίπρας που μόλις έγινε Πρωθυπουργός έπαψε να τη βλέπει σαν τη φρικτή «μαντάμ Μέρκελ» και προσέτρεξε στη βο-

ηθεί της για το καθετί. Ο Σόιμπλε όμως δεν ήταν ο πολιτικός που θα έκανε στους άλλους εκπιώσεις, τις οποίες αρνούταν στον ίδιο του τον εαυτό, ούτε θα ωραιοποιούσε καταστάσεις, αναλαμβάνοντας με άνεση το κόστος να γίνεται δυσάρεστος. Δεν υπήρχε καμία διεθνής συναμοσία πίσω από αυτό, όπως θα βόλευε ένα μέρος της ελληνικής κοινής γνώμης, παρά μόνο η ατομική του ηθική και η προσωπική του κοσμοθεωρία. Ήταν ο βολικός κακός που έλεγε άβολες αλήθειες.

B Το δόγμα του Σόιμπλε ήταν ένα: «You have to deliver», «πρέπει να φέρεις αποτελέσματα», που στην περίπτωση της Ελλάδας μετασχηματιζόταν στο δίλημμα «ευρώ ή δραχμή»

Σκληρός με τους Έλληνες

Τον Δεκέμβριο του 2014, όταν τον επισκέφθηκε στο «στρατηγείο» του στο Βερολίνο ο Ευάγγελος Βενιζέλος, τον υποδέχθηκε - κάνοντας μια σπάνια χειρονομία - ο ίδιος στον προθάλαμο του γραφείου του, δίπλα στον ξύλινο πάγκο υποδοχής που ήταν διακοσμημένος με ένα μικροσκοπικό χριστουγεννιάτικο έλατο σε γλάστρα. Μια απτή διακήρυξη των απόψεών του, «μη μου ζητάτε πολυτέλειες που δεν επιτρέπω σε εμένα», προτού προλάβει ο άλλος να ανοίξει το στόμα του. Τη συγκεκριμένη στιγμή, ο γερμανός υπουργός Οικονομικών ήθελε να κάνει μια κίνηση αβροφροσύνης στην κυβέρνηση Σαμαρά/Βενιζέλου, με την οποία δεν είχε πάντα αρμονικές σχέσεις αλλά σταδιακά

«Χάσαμε έναν σπουδαίο άνθρωπο και παθιασμένο πολιτικό που πέτυχε ιστορικά πράγματα για τη χώρα μας. Εχει προσφέρει εξαιρετικές υπηρεσίες στη Γερμανία και στην Ευρώπη».

ΦΡΑΝΚ-ΒΑΛΤΕΡ ΣΤΑΪΝΜΑΪΕΡ

«Ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε διαμόρφωσε τη χώρα μας για περισσότερο από μισό αιώνα. Μαζί του, η Γερμανία χάνει έναν αιχμηρό στοχαστή, παθιασμένο πολιτικό και αδιαμφισβήτητο δημοκράτη».

ΟΛΑΦ ΣΟΛΤΣ

«Στο πρόσωπό του η Γερμανία έχασε μια εξαιρετική προσωπικότητα με πολιτική και προγραμματική διορατικότητα. [...] Ως νέος υπουργός, ο Σόιμπλε ήταν ο πολιτικός μου μέντορας».

ΑΝΓΚΕΛΑ ΜΕΡΚΕΛ

1961

Εισήλθε στην πολιτική ως μέλος της Νεολαίας του CDU και ανέλαβε πρόεδρος της Ένωσης Χριστιανοδημοκρατών Φοιτητών.

1969

Παντρεύτηκε την οικονομολόγο Ινγκεμποργκ Χένσλε, με την οποία απέκτησαν τέσσερα παιδιά, τρεις κόρες και έναν γιο.

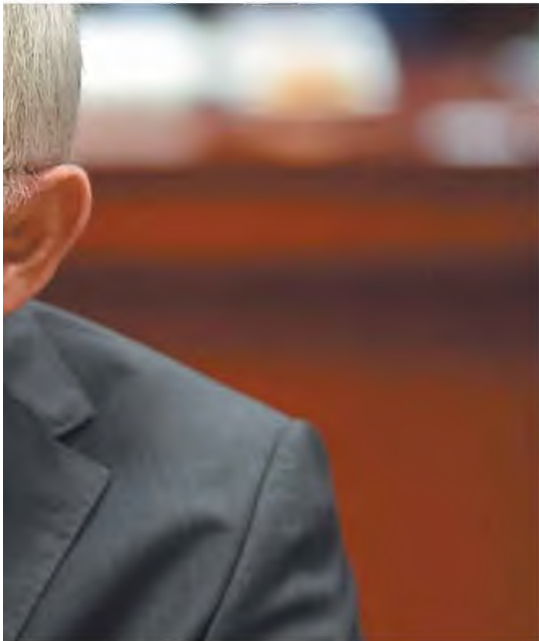
1972-2023

Πρωτοεξελέγη στην Μπούντεσταγκ το 1972 ενώ το 2017 έγινε ο μακροβιότερος βουλευτής στην ιστορία της Γερμανίας. Εκλεγόταν πάντα με σταυρό.

1984-1989

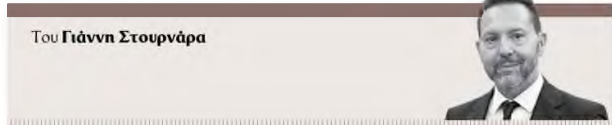
Ως υπουργός του Χέλμουτ Κολ, τον συμβούλευσε να μη ζητήσει συγγνώμη από τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, για τον παραλληλισμό του σοβιετικού ηγέτη με τον Γκέμπελς, ώστε «να μην εκληφθεί ως αδυναμία».

Απομνημόνιο

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: REUTERS/ERIC VIDAL

← ———
Η πολιτική παρακαταθήκη του Βόλφγκανγκ Σόιμπλε συμπικνώθηκε στις λέξεις «Ο κύριος Λιτότητα», οι οποίες κρύβουν την αποτυχία της ΕΕ να αντιμετωπίσει έγκαιρα και αποτελεσματικά την οικονομική κρίση

Του **Γιάννη Στουρνάρα**

Ευτυχώς τον διαψεύσαμε...

Ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε ήταν ένας εμβληματικός γερμανός πολιτικός, ίσως ο εμβληματικότερος της γενιάς του. Από τους πρωτεργάτες της ενοποίησης της Γερμανίας. Στον οικονομικό τομέα διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο και επίσης ήταν από τους πρωτεργάτες της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Ομως στην ελληνική κρίση δεν είχε τον δημιουργικό ρόλο που όλοι αναμέναμε από τη φιλοευρωπαϊκή του πορεία. Πίστεψε περισσότερο απ' ό,τι έπρεπε στο γερμανικό δόγμα του ordoliberalism, πίστεψε δηλαδή κυρίως ότι η λιτότητα λύει προβλήματα οικονομικών κρίσεων. Αυτό ήταν ένα μεγάλο του λάθος. Θεωρούσε επίσης ότι το ελληνικό πολιτικό σύστημα δεν είχε την πειθαρχία να αντιμετωπίσει τα προβλήματα αλλά και τα οφέλη του κοινού νομίσματος. Από αυτόν τον λόγο εξηγείται και η στάση του στην ελληνική κρίση. Ευτυχώς τον διαψεύσαμε. Η Ελλάδα σήμερα παρέμεινε στο ευρώ, αναπτύσσεται γρηγορότερα από την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση. Ση μνήμη του θέλω να πω ότι τον οξέβρωι, ότι κατά τη διάρκεια που είχα την τιμή να είμαι υπουργός Οικονομικών, τη διετία 2012-2014, είχα μια άριστη συνεργασία μαζί του – παρά τις διαφωνίες μας – και ότι η λέξη «Grexiti» κατά τη διετία αυτή δεν βγήκε από το στόμα του.

Ο κ. **Γιάννης Στουρνάρας** είναι διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος.

καλλιεργήθηκε αμοιβαίος σεβασμός, ενώ έβλεπε να έρχεται με φόρα ο ΣΥΡΙΖΑ που υποσχόταν ότι θα καταργούσε τα μνημόνια με έναν νόμο και ένα άρθρο.

Τότε ήταν ήδη αργά. Επί τέσσερα χρόνια τα λόγια του έπεφταν σαν λίπασμα στη γερμανική κοινή γνώμη, η οποία θεωρούσε τη βοήθεια προς την ευρωζώνη «ξελάσπημα» της Ελλάδας, και σαν σπύρο στην ελληνική κοινή γνώμη. Πολλοί στη Γερμανία θα συντάθηκαν σιωπηρά με την πρωτοσέλιδη εικόνα της Αφροδίτης της Μήλου με υψωμένο το μοσάι δάχτυλο στο περιοδικό «Focus» και στην εφημερίδα «Αυγή» που έδειχνε τον Σόιμπλε με στολή των SS. Οι εμπνεύσεις των δύο μέσων ενπνεύσεως διατάραξαν τις Ελληνογερμανικές σχέσεις, αλλά όχι τόσο ώστε να τις διαρρήξουν.

Όταν αποκαταστάθηκε η ομαλότητα, όλα αυτά ξεχάστηκαν αμέσως ακόμα και από τον ίδιο τον Σόιμπλε, ο οποίος όταν ήρθε η ενεργειακή κρίση έδωσε λίγο από το «ελληνικό» φάρμακο στους συμπατριώτες του. Τους χαρακτήρισε κακομαθημένους και τους συνέστησε να φερούν δεύτερο πουλόβερ για να μην κρυώνουν και να εφοδιαστούν με σπύρτα, κεριά και φακούς για να αντιμετωπίσουν

Β Ο Σόιμπλε δεν ήταν ο πολιτικός που θα έκανε στους άλλους εκπτώσεις, τις οποίες αρνούνταν στον ίδιο του τον εαυτό, ούτε θα ωραιοποιούσε καταστάσεις, αναλαμβάνοντας με άνεση το κόστος να γίνεται δυσάρεστος

ενδεχόμενες διακοπές ρεύματος, επειδή θεωρούσε αναγκαίο να μην υποχωρήσει η Δύση απέναντι στις απειλές του **Πούτιν** για χρήση πυρηνικών όπλων. «*Αν υποχωρήσεις μια φορά, θα υποχωρείς για πάντα. Και πάντα είχα στη ζωή μου καλά αποτελέσματα λέγοντας "όχι, δεν θα με εκβιάσουν"*» συμβούλευσε τον καγκελάριο **Ολαφ Σολτς** σε μια τηλεοπτική συνέντευξη.

Η «φιλική» έξοδος

Ο εκβιασμός, ως μέσο άσκησης πολιτικής, μπορεί να μην του άρεσε αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν τον χρησιμοποιούσε. Στον **Γιώργο Παπακωνσταντίνου** ξεκαθάρισε ότι δεν υπάρχει plan B για την Ελλάδα. Ο Βενιζέλος έχει διηγηθεί πολλές φορές το σοκ που υπέστη όταν ο Σόιμπλε τον ρώτησε αφιντίως στο Βρόττολαβ, όπου διεξαγόταν το άτυπο Eco/Fin που διοργάνωσε η πολωνική προεδρία, αν η Ελλάδα θα προτιμούσε αντί για δεύτερο μνημόνιο μια «φιλική» έξοδο από το ευρώ και του παρουσίασε ένα λεπτομερές σχέδιο εκτάκτων συνθηκών. Το σχέδιο αυτό τρόμαξε ακόμα και τον τότε υπουργό Οικονομικών των ΗΠΑ **Τιμοθι Γκάιτνερ**, ο οποίος το πληροφορήθηκε στο υπόλοιπο στη Βόρεια Θάλασσα, όπου έκανε τις διακοπές του ο γερμανός πολιτικός, ο οποίος του

εξήγησε ότι πολλοί στην Ευρώπη πίστευαν πως το Grexit ήταν μια πιθανή, ίσως και επιθυμητή στρατηγική. Ανήσυχος ο Γκάιτνερ ενπνεύσε τον **Μπαράκ Ομπάμα**, ο οποίος παρενέβη προσωπικά υπέρ της Ελλάδας.

Η ελληνική κυβέρνηση αρνήθηκε σθεναρά τις προτάσεις του και ο Σόιμπλε έκανε πίσω μέχρι το 2015 που πρότεινε στον **Γιάννη Βαρουφάκη** ένα πενταετές time out της χώρας μας από την ευρωζώνη, με αφορμή το δημοψήφισμα. Στον **Γιάννη Στουρνάρα** πρότεινε να δημιουργηθεί ειδικός λογαριασμός στο Λουξεμβούργο που δεν θα ελεγχόταν από την ελληνική κυβέρνηση, αλλά και σε αυτό υποχώρησε. Πίστευε ότι αυτές τις ακραίες αποφάσεις έπρεπε να τις πάρει μόνη της η Ελλάδα, όχι να της επιβληθούν. Από την άλλη πλευρά, ήταν ο πρώτος και σταθερός υποστηρικτής του PSI που, όταν έγινε, ελάφυνε σημαντικά μέχρι σήμερα το ελληνικό χρέος, και αυτός που δεν ήθελε να εμπλακεί το ΔΝΤ στις ευρωπαϊκές υποθέσεις, μολονότι στη συνέχεια άλλαξε άποψη επειδή, όπως ομολογούσε σε ιδιωτικές του συζητήσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορούσε να κάνει τη δουλειά της και να επιβληθεί στις κυβερνήσεις της Γαλλίας και της Ιταλίας.

Το δόγμα του Σόιμπλε ήταν ένα: «You have to deliver», «πρέπει να φέρεις αποτελέσματα», που στην περίπτωση της Ελλάδας μετασχηματιζόταν στο δίλημμα «ευρώ ή δραχμή». Η ουμειοτική στο ευρώ σημαίνει για εκείνον συγκεκριμένες υποχρεώσεις και δημοσιονομική πειθαρχία, τελεία και παύλα. Το 2021, προς το τέλος της 16χρονης θητείας της ως καγκελαρίου, η Μέρκελ παραδέχθηκε κόνοντας ένα είδος αυτοκριτικής, ευρισκόμενη στην Αθήνα, ότι πίεσε πολύ τους Έλληνες – «απαίτσια πολλά» είπε. Ο Σόιμπλε έμεινε αναποχώρητος στις απόψεις του, ακόμα και μετά την αποχώρησή του από την πολιτική. Η δημοσιονομική πολιτική που εφάρμοσε η ΕΕ στην κρίση οικοδόμησε εμπιστοσύνη και δημοψήφισμα αντίθετο. Οι Έλληνες έπρεπε να του στήσουν ανδριάντα για τις μεταρρυθμίσεις που έκαναν. Η συνείδησή του ήταν ήσυχη γιατί ό,τι έκανε ήταν για το καλό των Ελλήνων. Και ασφαλώς είχε δικίο όταν διαπίστωνε ότι η Ελλάδα δεν έχει κράτος. Δυστυχώς, αυτή η ιδιόρρυθμη προσωπικότητα «έφυγε» προτού μας ενημερώσει με την κοφτερή του γλώσσα τι πιστεύει για τη σημερινή πολιτική αστάθεια στη Γερμανία, που επηρεάζει την ΕΕ, και για την οικονομική ανάκαμψη της Ελλάδας.

«Οι δημοκρατίες χρειάζονται πολιτικούς που να ενσρκώνουν τους θεσμούς τους. [...] Οποιο αξίωμα και αν αναλάμβανε ήταν βέβαιο πως δεν θα το αξιοποιούσε για την ενίσχυση του προφίλ του».

«FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG»

«Ο Σόιμπλε ήταν ένας πεπεισμένος Ευρωπαίος. [...] Ομως ήταν και αυτός που παραλίγο να καταστρέψει την Ευρώπη – μέσω της στενόμευαλης πολιτικής λιτότητας κατά την κρίση του ευρώ».

«TAGESZEITUNG»

«Ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε γέμισε με επαίνους τις τελευταίες ημέρες. Ήταν επίσης ένας επιτυχημένος υπουργός Οικονομικών. Ομως, ο τελικός απολογισμός δεν μπορεί παρά να είναι εξαιρετικά αμφίθυμοι».

«SÜDDEUTSCHE ZEITUNG»

Αποτίμηση

12/10/1990

Λίγες ημέρες μετά την επανένωση της Γερμανίας, έγινε στόχος απόπειρας δολοφονίας από τον Ντίτερ Κάουφμαν, ο οποίος τον πυροβόλησε τρεις φορές. Η επίθεση τον άφησε παράλυτο από τη μέση και κάτω, και έκτοτε κυκλοφορούσε με αμαξίδιο.

2009-2017

Ως υπ. Οικονομικών ήταν υπέρμαχος της λιτότητας, τηρώντας πολύ σκληρή στάση έναντι των χωρών της Νότιας Ευρώπης, ιδίως της Ελλάδας, στην κρίση της ευρωζώνης.

2017-2021

Εξελέγη πρόεδρος της Μπούντσταγκ, θέση από την οποία επιχείρησε να ανακόψει την πορεία της ακροδεξιάς Εναλλακτικής για τη Γερμανία (AfD).

26/12/2023

Πέθανε από καρκίνο σε ηλικία 81 ετών.

→ Ο Ευάγγελος Βενιζέλος συνομιλεί με τον Βόλφγκανγκ Σόιμπλε σε συνεδρίαση του Eurogroup στις Βρυξέλλες το 2012

PHOTO: P. PANAYIOTIS / AGF / CONTRASTO

Όταν στις 16 Ιουνίου 2011 ανέλαβα τα καθήκοντα του αντιπροέδρου της Κυβέρνησης και υπουργού Οικονομικών, το πρώτο πρόγραμμα στήριξης είχε αποδειχθεί ανεπαρκές και το επείγοντως ζητούμενο ήταν ένα δεύτερο πρόγραμμα με πολύ μεγαλύτερο δάνειο, συνοδευόμενο από γενναία μείωση και ριζική αναδιάρθρωση του ελληνικού δημόσιου χρέους που θα το καθιστούσε μακροπρόθεσμα βιώσιμο.

Γνώρισα τον Βόλφγκανγκ Σόιμπλε δύο μόλις ημέρες μετά, στη συνεδρίαση του Eurogroup. Αρχές Ιουλίου (6.7.2011) πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο η πρώτη και καθοριστική διμερής συνάντησή μας παρουσία ενός μόνο συνεργάτη κάθε πλευράς, του Γκερκ Λομουσεν και του Γιώργου Ζανιά. Εκεί συμφωνήθηκε το πλαίσιο στο οποίο θα κινθούσε ώστε να αποφασιστεί από το Eurogroup και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το δεύτερο πρόγραμμα και κυρίως η προσχώρηση της ευρωζώνης στη λογική του κουρέματος και της αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους κράτους-μέλους της, σε αντίθεση με τις έως τότε προβλέψεις του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου (Σ.Λ.Ε.Ε.) και τις θεμελιώδεις παραδοχές των θεσμικών μας εταίρων.

Η Συμφωνία του Βερολίνου, όπως περιγράφω αναλυτικά στο βιβλίο μου «Εκδοχές πολέμου» (εκδόσεις Πατάκη, 2022), τηρήθηκε πλήρως παρά τις δυσκολίες και τις παλινδρομήσεις. Μεσολάβησε η ένταση του Σεπτεμβρίου 2011, όταν η τρόικα επέμενε να ληφθούν πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα εντός της λογικής του πρώτου προγράμματος, χωρίς αυτά να συζητούνται με το δεύτερο πρόγραμμα και το κούρεμα του χρέους. Μεσολάβησε η δραματική συνάντησή μας στο Βρόττολαβ της Πολωνίας (16.9.2011), όταν έθεσε ευθέως το ζήτημα του (προσωρινού υποτίθεται) Grexit, αλλά αποδέχθηκε την άμεση αρνητική απάντησή μου. Μεσολάβησε η ανάληψη της προεδρίας της ΕΚΤ από τον Μάριο

ΓΝΩΜΗ

Του Ευάγγελου Βενιζέλου

Ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε ως καθρέπτης

Ντράγκι, με τον οποίο είχα εκ προοιμίου συναντήσεις και συνεννοηθεί στην Ουάσιγκτον στο περιθώριο της συνόδου του ΔΝΤ (24.9.2011). Μεσολάβησε η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (27.10.2011) για το δεύτερο πρόγραμμα και το PSI και αμέσως μετά η εξαγγελία του δημοψηφίσματος από τον Γ. Παπανδρέου και η καταλυτική συνάντηση των Κανών (2.11.2011). Μεσολάβησε ο σχηματισμός της κυβέρνησης Α. Παπαδήμου με τη συμμετοχή του ΠαΣοΚ, της ΝΔ και αρχικά του ΛΑΟΣ. Κυρίως με-

Β Χωρίς τη δική του, όχι φιλική αλλά σαφή, στάση δεν θα είχαμε πετύχει το μείζον που είναι η αναδιάρθρωση του ελληνικού δημόσιου χρέους

σολάβησαν άπειρες συναντήσεις, συνεννοήσεις, διαπραγματεύσεις. Φτάσαμε όμως στο δεύτερο πρόγραμμα και στην πλήρη συμφωνία για την αναδιάρθρωση του Ελληνικού Δημοσίου (12.2.2012) που συντελέστηκε (8.3.2012) με ακριβεία σύμφωνα με τον σχεδιασμό. Ακολούθησαν οι εκλογές του 2012 που κατέγραψαν ανενεργό και διαφορετικό πολιτικό σκηνικό, η κυβέρνηση συνεργασίας ΝΔ - ΠαΣοΚ - ΔΗΜΑΡ, η κυβέρνηση Σαμαρά - Βενιζέλου, η μεγάλη περιπέτεια του πρώτου εξαμήνου του 2015 και το δημοψήφισμα και εν τέλει η προσχώρηση της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ στην πολιτική της περιόδου 2010-2015 με κορμό το PSI/OSI και την αναδιάρθρωση του χρέους με τους προσθετούς όρους του τρίτου προγράμματος, περιλαμβανομένου του λεγόμενου υπερτελεονόματου.

Πίσω από όλη αυτή την καμπύλη υπάρχει η φιγούρα του Βόλφγκανγκ Σόιμπλε. Προφανώς και το Ζαν Κλοντ Γιούνκερ. Προφανώς η στάση των ευρωπαίων ηγετών και ιδίως της Ανγκελα Μέρκελ ήταν αποφασιστικής σημασίας. Όμως ο Σόιμπλε κρατούσε στην πραγματικότητα στα χέρια του το κλειδί των τελικών αποφάσεων καθώς επηρέαζε το «κεντρικό

ρεύμα» του Eurogroup. Από ένα σημείο και μετά τον ενδιέφεραν δυο κυρίως πράγματα, πρώτον, η δέσμευση των ελληνικών πολιτικών δυνάμεων και πρωτίστως των εκάστοτε κυβερνήσεων ότι θα μείνουν σταθερές στα συμφωνηθέντα παρά το τρέστοπο πολιτικό κόστος. Και, δεύτερον, ότι θα εισαχθούν στην ελληνική νομοθεσία οι αναγκαίες για την αναδιάρθρωση του χρέους ρυθμίσεις και ιδίως η ρήτρα συλλογικής δράσης (CAC) με αναδρομική ισχύ.

Αυτή είναι πολύ ουσιωτική η αλληλουχία των γεγονότων. Υπάρχουν όμως και οι προθέσεις που δικάζονται διαρκώς χωρίς τις εγγυήσεις της δικαίας δίκης. Η πρώτη προτίμηση του Σόιμπλε ήταν άραγε μια Ελλάδα που θα πετύχει τη δημοσιονομική και διαρθρωτική της προσαρμογή με ισχυρή οικονομική βοήθεια των θεσμικών της εταίρων και θα παραμείνει μέλος της ευρωζώνης έχοντας καταβάλει τεράστιο δημοκρατικό και κοινωνικό κόστος ή μια Ελλάδα που θα αποχωρούσε από το ευρώ και θα πετύχαινε τη δημοσιονομική προσαρμογή και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της μέσω αλληπαλλήλων υποτιμήσεων της δραχμής, έχοντας την ευχέρεια της νομισματικής χρηματοδότησης των κρατικών δαπανών της με το κόστος που θα συνεπαγόταν η ασύντακτη χρεοκοπία και η δραστηκή μείωση του επιπέδου ζωής;

Υπήρξε ο ομόλογός του στην πιο σκοτεινή και δύσκολη φάση της κρίσης. Οι δυο μας κάναμε τη Συμφωνία του Βερολίνου που εν τέλει εφαρμόστηκε, ακριβέστερα εφαρμόζεται μέχρι σήμερα και οδηγεί στο 2032, οπότε και λήγει η περίοδος χάριτος ως προς τα χρεολύσια που είναι βασική συνιστώσα της αναδιάρθρωσης και της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους μέσω της δραστηκής μείωσης του ετήσιου κόστους εξυπηρέτησης και της διαρκούς και γενναιάς εμπλοκής των θεσμικών μας εταίρων (μέσω δηλαδή της δυναμικής του Official Sector Involvement / OSI που είναι διαρκής και πολύ πιο μεγάλη από

το Private Sector Involvement / PSI). Στη μεταξύ μας περιβόητη συζήτηση στο Βρόττολαβ έθεσε ωμά την πρόταση για «προσωρινό» Grexit. Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος που το περιέγραψε ο ίδιος σε συνέντευξή του στα «NEA» (22-24.7.2022) μιλώντας στον δημοσιογράφο Γ. Παππά: «Θυμάμαι πολύ καλά τον Βενιζέλο, κατέβαλε κάθε προσπάθεια για την Ελλάδα. Του είπα όμως πολύ νωρίς: Κατά βάση έχετε δύο επιλογές, είτε θα εκχωρήσετε την ευθύνη των αποφάσεων καταπιστευτικά σε άλλους είτε θα αποχωρήσετε για ένα διάστημα από το ευρώ και εμείς θα σας βοηθήσουμε. Ο Βενιζέλος τις απέρριψε και τις δύο για οεβαστούς λόγους. Αλλά το τμήμα που έπρεπε να πληρώσει η Ελλάδα ήταν υψηλό».

Η επιλογή του Grexit θα προκάλούσε μια αλυσίδα επιπτώσεων που δύσκολα μπορούσε να αντημιτωπίσει η ευρωζώνη και σίγουρα μια παρόμοια δραστηκή και ακραία επιλογή δεν ανήκε στον κύκλο των εξουσιών του γερμανού υπουργού Οικονομικών, ακόμη και αν αυτός ήταν ο Σόιμπλε. Η συζήτηση όμως και η φημολογία θα μπορούσαν να υπονομεύσουν όλον τον σχεδιασμό της αναδιάρθρωσης του χρέους και της σταδιακής επανόδου στις αγορές και την περιβόητη κανονικότητα. Η άμεση αποριπτική αντίδρασή μου ήταν αναγκαία. Οι επιπτώσεις για την Ελλάδα θα ήταν δραματικές αλλά και για την ίδια την ευρωζώνη απρόβλεπτες. Προφανώς ο Σόιμπλε ήθελε να αποκοιμίσει τη δέσμευση της Ελλάδας στην τήρηση του προγράμματος. Αυτό διά της τελολασμένης οδού και της στενής πύλης του πρώτου εξαμήνου του 2015 επιτεύχθηκε εν τέλει και συνολικά με τον πιο σκληρό τρόπο και με αυξημένο κοινωνικό και δημοκρατικό κόστος.

Ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε ήταν αιχμάλωτος πολλών αρνητικών στερεοτύπων για την Ελλάδα και τους Έλληνες και εξέφραζε αναμφίβολα την παιδαγωγική / τιμωρητική αντίληψη ως προς τα προγράμματα προσαρμογής και τα δάνεια προς την Ελλάδα. Υπερσοπίστικε όμως όλες τις σχετικές συμφωνίες ενόπιον του δύσκολου και πολιτικά παρεμβατικού Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου και εν τέλει έμεινε σταθερός στο πλαίσιο που συμφωνήσαμε. Χωρίς τη δική του, όχι φιλική αλλά σαφή, στάση δεν θα είχαμε πετύχει το μείζον που είναι η αναδιάρθρωση του ελληνικού δημόσιου χρέους. Η αντίληψη του υπερτιμούσε τη δημοσιονομική περθερχαρία και υποτιμούσε τους κινδύνους που διατρέχει η ευρωπαϊκή φιλελεύθερη δημοκρατία. Όμως η Ιστορία δεν γράφεται τελικά όπως θέλησε κάποιος εξαρχής, αλλά με πολύ πιο περίπλοκο και αντιφατικό τρόπο.

As σκεφτούμε λοιπόν τον Βόλφγκανγκ Σόιμπλε ως έναν «καθρέπτη» στον οποίο φάνηκε μια κρίσιμη περίοδος το δικό μας συλλογικό πρόσωπο και ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη δική μας Ιστορία.

Ο κ. Ευάγγελος Βενιζέλος είναι πρώην αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και υπουργός Οικονομικών.